

29. april 2004

TEM

Referat af møde i dragt- og tekstilpuljen

23.-24. marts 2004

Referenter: Tove E. Mathiassen og Birka R. Bitsch

OBS:

Første gruppemøde for forskning/undersøgelser under temaet industrialismens tekstiler i Den Gamle By, 12. maj kl. 12 – meld dig, hvis du er interesseret. Seneste tilmelding 6. maj (på grund af frokost).

Første gruppemøde for registrering og terminologi i Den Gamle By 3. juni kl. 12 – meld dig, hvis du er interesseret. Seneste tilmelding 26. maj (på grund af frokost).

Næste medlemsmøde bliver i september uge 36 eller 37.

Kære alle!

Mange tak for sidst til deltagerne i dragt- og tekstilpuljemødet på Kvindemuseet og i Den Gamle By. Mange tak til alle indlægsholdere som medvirkede til et godt møde.

Kvindemuseet d. 23. marts

Ad pkt. 1. Frokost.

Vi starter kl. 12 med at spise frokost i Kvindemuseets café.

Ad pkt. 2. Bente Larsen: Kvindemuseets kjoler – stof og stil.

Bente Larsen viser rundt i Kvindemuseets udstilling ”Brudekjoler fra 1862 til nutiden”. Ud fra udvalgte kjoler fortæller hun om brudekjolens udvikling fra 1800 tallet og op til i dag.

Udstillingen er sat op i et stort hvidmalet lokale under loftet, hvor dele af tagkonstruktionens bjælker er fritlagt.

Udstillingen er sammensat af 68 brudekjoler, der på nær en enkelt alle er fra museets egen dragtsamling. De er monteret på henholdsvis stå-, hænge- og hønsetrådsginer. Bente nævner, man har gjort sig den erfaring, at hønsetrådsginerne ikke er optimale at bruge, da de klapper sammen.

Ståginererne er placeret på lave podier pakket ind i hvidt papir.

Udstillingstekster og bryllupsbilleder er trykt på hvide papirbannere, et for hver kjole. Bannerne er ophængt i fiskesnørre.

Til ophæng af giner og tekster er udspændt stålwire på tværs af rummet.

Ad pkt. 3. Merete Ipsen: Kvindemuseets brudekjoler fortæller kulturhistorie.

Merete Ipsen taler om, hvordan man gør tøj til kulturhistorie. Det har man på kvindemuseet valgt at gøre således, at man i forbindelse med registreringen af brudekjolerne har stillet spørgsmål, som dækker museets virkeområde. Man har blandt andet spurgt: - Hvem fulgte dig til alters?

Spørgsmålet stilles på baggrund af, at brylluppet op til 1912 var en ren patriarkalsk overdragelse. Kvinden havde underdanighedspligt i forhold til manden. Men i 1912 laves bryllupsritualet om, og det bliver valgfrit, om man vil bruge det gamle eller det ny. Skikken, med at brudens far følger hende til alters/overdrager hende, lever ikke desto mindre i bedste velgående.

Man har også stillet spørgsmål som, - hvordan kom I til og fra kirke? Og - hvad fik I at spise og drikke til bryllupsfesten?

Merete taler også om, hvordan dragternes udformning refererer til deres samtids kvindesyn og samfundsudviklingen i det hele taget. For eksempel at 1800 tallets højhalsede dragter med hvepsetalje afspejler, hvordan borgerskabets kvinder var delvist overflødiggjorte og bare "til stads". Og hvordan moderne medier som film og reklamer i 1930'erne begynder at smitte af på moden.

Til sidst kommer hun ind på, at der jo hører en unik historie til hver eneste kjole, men for at skabe overblik kan de kan godt "lægges på bunke" efter grundig overvejelse.

Museet har lavet en publikumsundersøgelse, som viser at gæsterne gennemsnitlig bruger halvanden time på udstillingen.

Ad pkt. 4. Kaffepause.

Ad pkt. 5. Dragt- og tekstilpuljemøde.

a. Dragt- og tekstilpuljens nye arbejdsplan, og hvordan vi kommer videre:

Tove efterlyser ideer til hvordan vi får den ny arbejdsplan udmøntet til virkelighed. Foreslår selv at publicere medlemmernes forsknings/undersøgelsesresultater på nettet.

Vi forsøger at skabe et overblik over, hvad de enkelt medlemmer og deres respektive institutioner har at byde på i forhold til den ny arbejdsplan.

Hanne Sørensen: Randers har ikke haft nogen særlig tekstilindustri, men Hanne skal selv til at arbejde med et projekt om byens detailhandel, måske kunne der være nogen berøringspunkter der.

Bente Larsen: Fortæller om Tage Vanggård, en stor tekstilindustri i Århus, som blev startet op i 1955 og nedlagt i 1980'erne. Selv planlægger Bente et projekt sammen med Merete Ipsen om brudekjoler, hvor de også vil komme til at beskæftige sig med Tage Vanggård.

Kirsten Leer: I Viborg har man en stor virksomhed Nybo Jensen, som laver såkaldt profiltøj. Desuden har man Asani og tidligere havde man en skjortefabrik, Bentsen.

Britta Andersen: Kender Solveig Hoberg, som arbejder med Asani. Vil prøve at formidle en kontakt.

Lisbeth Green: I Horsens havde man tidligere en kniplingsfabrik, som blev solgt til Asani.

Tove E. Mathiassen: Et muligt projekt er at tage fat i Ingeborg Cock-Clausens materiale (prøvesamlinger) et andet projekt: Bryllupstøj mellem konfektion og skrædderi 1864 til 2004.

Bente Larsen: Foreslår at man også kunne se på, hvem der har syet brudekjolerne og hvorfor.

Betina Buhl: En anden ide kunne være at se på modeforretningerne og salget.

Kirsten Toftegaard: Man kunne også se på hvordan arbejdstøjet og uniformerne i slutningen af 1800 tallet og begyndelsen af 1900 tallet påvirker modebilledet.

Desuden er det interessant hvordan specialforretningerne opstår som et modtræk til kædeforretningerne.

b. Evt. nedsættelse af arbejdsgrupper:

Der blev nedsat en gruppe, som skal arbejde med registrering af tekstiler.

Følgende ville gerne deltage i gruppens arbejde:

Kirsten Leer, Inge-Margrete Davidsen, Karin Grønning, Ina Damgaard Holst og Tove E. Mathiassen.

Flere mener at have materiale fra et tidligere fællesnordisk registreringsprojekt liggende, bl.a. Kirsten Toftegaard og Kirsten Aagaard, de vil gå hjem og kigge i deres gemmer.

Der bliver gjort opmærksom på, at der også er nedsat en tværfaglig gruppe under DKM, som arbejder med registrering.

Nyt fra sekretariatet, Tove orienterer:

Tove vil fremover orientere om nye medlemmer.

Nye medlemmer er denne gang:

Greve Museum har fået ny kontaktperson efter Erna Hvidbergs pensionering, nemlig Henriette Buus.

Institut for sociologi ved Kbh.Universitet har tilmeldt sig med Lise Skov.

Køge Museum har tilmeldt sig med Inge Christiansen.

Historisk Institut på Københavns Universitet har tilmeldt sig med Marie-Louise Nosch. Værløse Museum har tilmeldt sig med Ellen Elisabeth Jensen.

Der er kommet endnu en forespørgsel, som drejer sig om hvorvidt man kan blive privat medlem af dragtpuljegruppen og hvad det koster?

Konklusionen på den efterfølgende snak blev, at man skal have en professionel tilgangsvinkel, og at grænsetilfælde tages op på møderne.

Den Gamle By d. 24 marts:

Ad pkt. 1. Tove E. Mathiassen: Brud og brudgom – bryllupstøj gennem 250 år.

Tove viser rundt i Den Gamle Bys bryllupsudstilling. Det er den første udstilling i museets nye udstillingslokaler.

Dragterne er næsten alle fra Den Gamle Bys store tekstsamling.

Udstillingen starter ved nutiden, hvor designeren Marianne Carøe har givet sit bud på to brude anno 2004.

Nogen af de overvejelser, som ligger til grund for udstillingsformen, er at give en sanselig oplevelse af dragtmaterialerne. Afspærringen, der er udført med standere i grålakeret metal, hvorimellem der er udspændt Wirer i rustfrit stål, er tænkt som et modspil til det sødladne i dragterne. Ligeså glaspladerne med de påtrykte tekster. Trikoter, ginefødder og publikumsafspærring er farvesat i samme grå nuance.

En af de ting Tove kommer ind på er brylluppet i en postmoderne tid, som blandt andet er karakteriseret ved, at de store fortællingers tid er slut. Tove påpeger, at det ikke umiddelbart harmonerer med de stort iscenesatte bryllupper, man ser i disse år, som netop refererer til den store fortælling.

Artiklen ”Ja! Bryllupsfantasier i 90’erne” af Trine Paludan trykt i Kvinder, køn og forskning. Kbh. Center for kvindeforskning, Københavns Universitet, 1995, årg. 4, hæfte nr. 1 anbefales.

Sammen med nogle af kjolerne har man valgt at vise de tilhørende brudebuketter. De er bundet af kunstige blomster som rekonstruktioner af buketterne på bryllupsbillederne.

Ad pkt. 2. Karen Woer: Konservering og montage af dragterne.

Alle dragter er monteret på giner, som er genbrugt fra tidligere udstillinger. Dog er der lavet nye fødder i metal. Ligesom der også blev syet nye trikoter.

Der var to typer giner til rådighed, flamingo og polystyren. Hver enkelt gine er tilpasset individuelt. Flamingoginerne kan man uden problemer skære i, det kan man ikke i polystyren. Støvet er giftigt. Hvor der skulle lægges mere på, blev der brugt pladevat betrukket med lagenlærred. Det blev sat fast med clipsepistol.

I de tilfælde hvor kjolerne krævede yderligere fylde end de forhåndenværende skørter, krinoliner og ligende har kunnet give, blev der syet lærredsskørter med flåser af tyl. Det viste sig at være vældig effektivt.

Udvalgte giner blev udstyret med arme. Den ene type udført i finmasket hønsetråd, betrukket med nylonknæstrømper og syet fast til ginernes trikot. Den anden type blev syet i chifon og udstoppet med silkepapir. De blev ligeledes syet fast til ginernes trikot.

Alle dragter blev støvsuget og glattet. Enkelte kjoler krævede et mere omfattende konserveringsarbejde, det være sig laminering med støttestof og afrensning af perlebroderier.

Ad pkt. 3. Fortsættelse af dragt- og tekstilpuljemødet.

Sekretariatet har modtaget en rettelse til referatet fra den 19. august. Det drejer sig om Mariann Plougs projekt om dragtsølv. Hun har på nuværende tidspunkt kun gennemført pilotprojektet (én måneds frikøb), som hun har brugt til at få overblik over genstandsmængde og tidsforbrug samt til at finde metoder for et forskningsprojekt om dansk dragtsølv.

Indsamlingen af materiale vil tage mindst tre arbejdsår, da det i vid udstrækning vil blive "fritidsarbejde". Først når indsamlingen er foretaget, kan der komme gang i det egentlige forskningsprojekt.

Der omdeles et notat fra Karen Jacobi vedrørende dragtpuljens hjemmeside.

Af arbejdsplanen fremgår det, at puljens hjemmeside www.dragt.dk skal vedligeholdes og udbygges.

I det kommende år tænkes dragtbibliografien udvidet med litteratur om alle slags tekstiler. Desuden skal oversættelsen til engelsk af sidens præsentationer af dragtsamlinger gøres komplet. Tøve kontakter Katia Johansen snarest for at få løst denne opgave.

Puljens medlemmer opfordres til at udarbejde en litteraturliste over historiske tekstiler skrevet med udgangspunkt i de pågældendes samlinger, til at lægge ud på hjemmesiden.

Dead-line for artiklerne sættes til 15. august (inden næste ansøgningsrunde til KUAS).

Karen Jacobi foreslår i sit notat, at man laver et dragtleksikon på hjemmesiden. Det er der bred tilslutning til.

Puljesekretæren vil i det kommende år opfordre museer med store samlinger, som ikke er repræsenteret, til at deltage i dragt- og tekstilpuljens arbejde og yde bidrag til arbejdet med hjemmesiden.

Der blev før jul sendt opfordringer ud til Teatermuseet, Ålborg Historiske Museum, Roskilde Museum og Kalundborg Museum.

Ingen af de pågældende museer har imidlertid svaret.

Næste møde bliver i september uge 36 eller 37

Der samles op på de planlagte arbejdsgrupper. Ud over de mulige emner der blev talt om dagen i forvejen, fortæller Marie Riegels Melchior kort om et projekt hun planlægger at gå i gang med: Dansk modes identitet i det 20.årh..

Tove tilbyder, at Den Gamle By kan være vært for et møde den **12. maj** kl. 12 for dem, som vil arbejde med industrialismens tekstiler.

Samt for et møde den **3. juni** kl. 12:00 for dem som vil arbejde med registrering.

Ad pkt. 4. Frokost.

Spiser i Den Gamle Bys Restaurant Prins Ferdinand.

Ad pkt. 5. Dragtnyt og nyt fra konferencer.

Karin Grønning, Fredericia Museum orienterer kort om opbygning og overvejelser bag særudstillingen: "Forfængelighed - skønhed, sanselighed, sex og straf" om moral, look og forfængelighedens pris. Udstillingen tager udgangspunkt i museets egne magasiner, og er bygget op over forskellige scenarier.

Gitte Nødskov, Danske Folkedanseres Dragtudvalg fortæller om Nordisk Dragtseminar 2003, som blev afholdt på Skælskør Folkehøjskole i august.

Hvert af de deltagende lande bidrog med to foredrag, der alle omhandlede a) Broderier på særke og skjorter. b) Broderier på øvrige dragt.

For hvert seminar bliver der udgivet en rapport.

I forbindelse med seminaret havde Næstved Museum lavet udstillingen "Med Nål og Tråd -broderi 1770 - 1870"

Næste dragtseminars tema er dragtsmykker.

Anita Mikkelsen, Hørsholm Egns Museum præsenterer en artikel af Lisbeth Hein om Struenses garderobe, trykt i Årbogen for Hørsholm Egns Museum 2003.

Kilden til artiklen er et katalog over Struense og Brandts efterladte ting. Kataloget blev udarbejdet til auktionen over deres ejendele efter deres død.

Artiklen giver et fuldstændigt billede af Struenses meget store og luksuriøse garderobe.

Maj Ringgaard, Nationalmuseet gør opmærksom på at Nyt fra Nationalmuseet i det sidste ny nummer har bryllupper som hovedtema.

Hun fortæller videre at man rundt om på frilandsmuseet har opbygget forskellige tableauer, som omhandler bryllupper og at skoleklasser kan komme og deltage i rollespil der tager udgangspunkt i bryllupsforberedelser.

Else Østergård og Maj Ringgaard har sammen skrevet en bog om tekstilerne fra Borringholm, den udkommer på Århus Universitetsforlag.

Birka R. Bitsch, Den Gamle By. Orienterer om tekstilseminar på Aarhus Universitet, Aspekter af tekstilarkæologi. Februar 2004. Dagen var sammensat af fem foredrag:

1. Dr.phil. Susan Müller-Wiering, Schleswig: Symbolträger Textil – Textilien aus einen frühmittelalterlichen Gräberfeld.

2. Konservator Else Østergård, Nationalmuseet: Som syet til jorden – Tekstil fund fra det norrøne Grønland.

3. Konservator Maj Ringgaard, Nationalmuseet: Hvad gør man når man møder tekstiler i felten?

4. Phil dr. Eva Andersson, Arkeologiska Institutionen, Lunds Universitet: Inte utan en tråd – textilproduktionen under yngre järnålder.

5. Ph.d. Marie Louise Nosch, Inst. for Historie, Københavns Universitet: Tekstilproduktion i Linear B-tekster – hvad arkæologien ikke kan vide noget om

Lisbeth Green, Horsens Museum: Sting og stoffer.

Lisbeth fremlægger i forkortet form sit indlæg på Nordisk Dragtseminar 2003 om kulørte broderier fra slutningen af 1700 tallet til midt i 1800 tallet.

Lisbeth har lavet forskellige undersøgelser af sting, materialet de broderes på, broderityper, hvilke dragtdele de er broderet på osv. Hun viste nogle meget lærerige skemaer over sine undersøgelser.

Med venlig hilsen

Birka Bitsch

Museumsassistent

Tove E. Mathiassen

Puljesekretær

